

Státní závěrečné zkoušky – obor Sociální práce s osobami se sníženou soběstačností, bakalářské studium

Při prezentaci u státní závěrečné zkoušky bakalářského studia se od studenta očekává syntéza všech znalostí nabytých v průběhu bakalářského studia. Student tedy do své prezentace u jednotlivých otázek zahrnuje nejen znalosti na základě přednášek absolvovaných v průběhu studia, ale též v průběhu absolvovaných praxí. Při prezentaci u státní závěrečné zkoušky tedy nejde o opakování zkoušek dílčích z jednotlivých absolvovaných předmětů, ale o propojování znalostí z těchto dílčích předmětů navzájem a dále o aplikaci teoretických znalostí v praktických situacích. Při prezentaci otázky hodnotí komise u studenta právě zvládnutí této syntézy všech znalostí, nikoliv pouhé zvládnutí memorování dílčích znalostí.

Metody sociální práce

1. Vymezení a pojetí sociální práce v ekosystémové perspektivě; vymezení, členění a základní charakteristika metod sociální práce
2. Vývojové modely sociální práce. Malá paradigmata sociální práce.
3. Etické kodexy sociální práce v ČR a v zahraničí. Oborové standardy. Profesní asociace sociální práce.
4. Potřeba sebereflexe v sociální práci a klíčové profesionální znalosti a dovednosti sociálních pracovníků/pracovníků
5. Sociální práce v organizaci a ve vícečlenných systémech
6. Ambivalence sociální práce mezi pomocí a kontrolou; dovednost pracovat s mocí, autoritou a odpovědností v kontextu klientských potřeb, práv, kompetencí a rizik
7. Počáteční fáze sociální práce s klienty a posouzení životní situace
8. Fáze dojednávání cílů sociální práce a plánu intervence
9. Fáze vyhodnocování průběhu spolupráce, ukončení a evaluace intervence
10. Metody sociální práce s lidmi ve finančních problémech
11. Nepřímé metody sociální práce (vedení dokumentace, supervize, intervize, depistáž)
12. Nízkoprahové metody sociální práce
13. Mediace
14. Krizová intervence
15. Přístupy řazené k terapeutickému paradigmatu sociální práce. Analýza vybraného přístupu a jeho komparace s dalšími přístupy.
16. Reformistické paradigma sociální práce a antiopresivní přístupy
17. Vymezení a cíle sociální práce s komunitou. Modely komunitní práce.
18. Etapy sociální práce s komunitou.
19. Radikální pojetí komunitní práce
20. Historie sociální práce se skupinou. Vymezení, cíle a pozitiva práce se skupinou. Druhy skupin a jejich cíle. Zásady práce se skupinou.
21. Principy sociální práce se skupinou: Plánování skupiny, skupinová dynamika, etapy práce se skupinou.

Doporučená základní literatura:

- ČÁMSKÝ, P. a kol. Manuál pro tvorbu a zavádění standardů kvality poskytovaných sociálních služeb. Praha : Centrum sociálních služeb, 2008.
- HARTL, P. Komunita občanská a komunita terapeutická. Praha : Slon, 1997.
- HERZOG, A. a kol. autorů ČAS. Pojmosloví nízkoprahových zařízení pro děti a mládež (NZDM). StreetWork [online]. 17. 9. 2006. Dostupné z: http://www.streetwork.cz/images/download/Pojmoslovi_text.pdf
- KAPPL, M. Vývojové modely sociální práce a jejich metafory. In: JANEBOVÁ, R.; SMUTEK, M. (eds.). Posuzování životní situace v sociální práci. Hradec Králové : Gaudeamus, 2008.
- KOPŘIVA, K. Lidský vztah jako součást profese. Praha : Portál, 1997.
- KINKOR, M. Komunitní práce. In MATOUŠEK, O. (a kol.) Metody a řízení sociální práce. Praha : Portál, 2003.
- KLÍMA, Petr, a kol. Kontaktní práce. Praha : Česká asociace streetwork, 2007.
- LAAN, van der G. Otázky legitimace sociální práce. Boskovice: Albert, Ostrava : Zdravotně sociální fakulta Ostravské univerzity, 1998.
- MATOUŠEK, O. (a kol.) Encyklopedie sociální práce. 1. vyd. Praha : Portál, 2013.
- MATOUŠEK, O. (a kol.) Základy sociální práce. 1. vyd. Praha : Portál, 2001.
- MATOUŠEK, O. a kol. Metody a řízení sociální práce. Praha : Portál, 2003.
- NAVRÁTIL, P. Teorie a metody sociální práce. 1. vyd. Brno : Marek Zeman, 2001.
- NAVRÁTIL, P., JANEBOVÁ, R. Reflexivita v posuzování životní situace klientek a klientů sociální práce. Gaudeamus : Hradec Králové, 2010.
- NOVOTNÁ, V.; SCHIMERLINGOVÁ, V. Sociální práce: její vývoj a metodické postupy. 1. vyd. Praha : Karolinum, 1992.
- SALAMON, E. Kdo je zákazníkem sociálních služeb? *Sociální politika*, 2001. č. 2.
- SMUTEK, M. Model řešení problému v sociální práci – Systémový pohled. Hradec Králové : Gaudeamus, 2006.
- ŠPATENKOVÁ, N. a kol. Krizová intervence pro praxi. Praha : Grada, 2004.
- ÚLEHLA, I. Umění pomáhat. Praha : SLON, 1999.
- Výkladový sborník pro poskytovatele. MPSV, 2008.

Distanční texty k dílčím předmětům

Skripta k dílčím předmětům

Aktuální právní normy platné v oblasti sociální práce

Aktuální etické kodexy a oborové standardy

Oborový časopis Sociální práce/Sociálna práca

Sociální práce a sociální péče

1. Vztah sociologie a sociální práce. Propojení sociologických pojmů se sociální prací (např. nerovnost, chudoba, rodina, etnicita aj.).
2. Schopnost jako psychofyzická dispozice výkonu se zaměřením na inteligenci. Obecná, emoční a sociální inteligence a její význam pro sociální praxi.
3. Stáří a stárnutí, terminální stádium života (vysvětlit pojmy, rozlišit stárnutí jedince a společnosti, péče o seniory v ČR)
4. Aktivizace seniorů (význam aktivizace, formy).
5. Předmětné okruhy vývojové psychologie, druhy změn, periodizace ontogeneze, sociální a emocionální vývoj jedince.
6. Úloha jedince v aktivním udržování zdraví (zdravý životní styl, rizikové faktory, salutory – moderátory zdraví).
7. Vnímání a jeho poruchy, rozdělení na patické a nepatické poruchy, příklady s důrazem na iluze a halucinace.
8. Fungování organismu jako celku - homeostáza, regulační systém člověka (centrální nervový systém, endokrinní systém, autonomní nervový systém)
9. Interpretativní a kritická sociologie jako nástroj pro analýzu stereotypů a předsudků.
10. Soudobé multikulturní teorie a antidiskriminační sociálně politické strategie.
11. Pastorační péče, vztah pastorační a sociální péče, charitativní péče
12. Institucionální systém sociální ochrany pro lidi s handicapem (resorty, instituce, kompetence, přístupy).
13. Institucionální systém sociální ochrany pro seniorky a seniory (resorty, instituce, kompetence, přístupy).
14. Institucionální systém sociální ochrany pro rodiny s dětmi a náhradní rodinnou péči (resorty, instituce, kompetence, přístupy).
15. Institucionální systém sociální ochrany pro lidi z tzv. sociálně vyloučených lokalit (resorty, instituce, kompetence, přístupy).
16. Institucionální systém sociální ochrany pro tzv. neorganizovanou mládež (resorty, instituce, kompetence, přístupy).
17. Institucionální systém sociální ochrany pro skupiny lidí, které společnost vnímá jako sociálně patologické (resorty, instituce, kompetence, přístupy).
18. Institucionální systém sociální ochrany pro migranty a migrantky (resorty, instituce, kompetence, přístupy).

Doporučená základní literatura:

- GLASSER, W. Terapie realitou. Praha : Portál, 2001.
- Etický kodex sociálních pracovníků ČR. Společnost sociálních pracovníků, 2006.
- KAPPL, M. Vývojové modely sociální práce a jejich metafory. In: JANEBOVÁ, R.; SMUTEK, M. (eds.). Posuzování životní situace v sociální práci. Hradec Králové: Gaudeamus, 2008.
- KALVACH, Z. ; ZADÁK, Z.; JIRÁK, R. et al. *Geriatric a gerontologie*. 1. vyd. Praha : Grada, 2004.
- KINCHLOE, J. L.; STEINBERG, S. R. Changing Multiculturalism. AntropoWeb [online]. 15. 2. 2009. Dostupné z: <http://antropologie.zcu.cz/media/Hirt/PSMS/mclaren.pdf>

MATOUŠEK, O. (a kol.) Základy sociální práce. 1. vyd. Praha : Portál, 2001.
MATOUŠEK, O. a kol. Metody a řízení sociální práce. Praha : Portál, 2003.
MATOUŠEK, O. a kol. Sociální práce v praxi. Praha : Portál, 2005.
MATOUŠEK, O. (a kol.) Encyklopedie sociální práce. 1. vyd. Praha : Portál, 2013.
Merkunová, A., Orel, M. *Anatomie a fyziologie člověka - pro humanitní obory. Praha, 2008*, Grada. ISBN 978-80-247-1521-6.
NEČASOVÁ, M. Úvod do filozofie a etiky v sociální práci. Brno : Masarykova univerzita, 2001
RAUCHFLEISCH, U. Doprovázení a terapie delikventů. Brno : Sdružení Podané ruce, Boskovice : Nakladatelství Albert, 2000.

Distanční texty k dílčím předmětům
Skripta k dílčím předmětům
Aktuální právní normy platné v oblasti sociální práce
Aktuální etické kodexy a oborové standardy
Oborový časopis Sociální práce/Sociálna práca

Sociální politika a sociální zabezpečení

1. Veřejná a sociální politika (principy rovnosti, solidarity, sociální spravedlnosti, definice a vymezení vztahu veřejné a sociální politiky, sociálně-politický cyklus, faktory ovlivňující sociální politiku, základní oblasti sociální politiky).
2. Sociální politika (definice, cíle, předmět, pojetí a typy sociální politiky, aktéři sociální politiky, nástroje, principy a funkce sociální politiky).
3. Sociální ochrana (formy realizace sociální ochrany – dávky, služby, metody financování sociální ochrany, trendy v evropské sociální ochraně).
4. Systém sociálního zabezpečení v ČR (základní pojmy z oblasti sociální politiky a sociálního zabezpečení - sociální riziko, sociální problém, sociální událost, sociální ochrana, hmotná a sociální nouze, záchranná sociální síť, sociální past, dále základní pilíře systému sociálního zabezpečení v ČR a principy jejich fungování).
5. Historický vývoj sociální politiky/sociálního státu v Evropě a na našem území. Etapy vývoje sociálního státu.
6. Nezaměstnanost jako sociální problém.
7. Soudobý sociální stát a jeho problémy. Charakteristika zdrojů krize sociálního státu.
8. Pojem práva, právní řád, funkce práva ve společnosti, prameny práva. právní norma.
9. Právní jednání, fyzické osoby, právní osobnost a svéprávnost, včetně procesní úpravy péče osoby s narušenou schopností právně jednat.
10. Právní úprava sociálního zabezpečení v ČR a jejich charakteristika. (Student/ka popíše systém sociálního zabezpečení v ČR vč. právního ukotvení v konkrétních právních předpisech hmotného a procesního práva.)
11. Právní úprava sociálního pojištění a státní sociální podpory. (Student/ka vymezí oblast sociálního pojištění a dále státní sociální podpory a právní předpisy, které ji upravují. Dále se studentka zaměří na jednotlivé instituty a dávky sociálního pojištění a dávek sociální podpory, které popíše podrobněji vč. organizace a správy.)
12. Právní úprava sociální péče. (Student/ka vymezí oblast sociální péče (pomoci) a právní předpisy, které ji upravují. Dále se studentka zaměří na jednotlivé instituty a dávky sociální péče, které popíše podrobněji vč. organizace a správy.)
13. Právní úprava sociálního zabezpečení osob pohybujících se v EU. (Student/ka popíše normy českého i evropského práva, které upravují sociální zabezpečení osob, pohybujících se v členských státech EU. Student/ka popíše principy, na kterých je právní regulace založena a na příkladech životních situací popíše způsoby řešení).
14. Vznik a zánik manželství, kolizní normy, manželské majetkové právo.
15. Povinná mlčenlivost v sociálních službách a zdravotnictví.
16. Demografický vývoj, vývoj od počátku 20. století, demografické projekce a prognózy.
17. Typy věkových struktur, popište, jak typy migrací ovlivňují početní stav populace.
18. Organizace a vývoj názorů na organizaci (definice, vývoj názorů na organizaci, poslání a cíle organizace, organizační struktury a modely).

19. Osobnost člověka v organizaci a jeho řízení (management – definice a funkce, způsoby jeho naplňování, kultura organizace, osobnost vedoucího, vztahy na pracovišti, komunikace a požadavky na komunikaci).

Základní doporučená literatura:

COLEBATCH, K. H. *Úvod do policy*. Brno : Barrister and Principal, 2005.
DRUCKER, P. F. *Řízení neziskových organizací*. Praha : Management Press, 1994.
MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha : Portál, 2003.
MAREŠ, P. *Nezaměstnanost jako sociální problém*. Praha : SLON, 1998.
MAREŠ, P. *Sociologie nerovnosti a chudoby*. Praha : SLON, 1999.
MYŠKA, K.; HRUBÁ, P. *Organizace a řízení*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2014.
POTŮČEK, M. a kol. *Veřejná politika*. Praha : SLON, 2005.
SOVOVÁ, O.: *Základy obchodního, živnostenského a pracovního práva, vybrané interdisciplinární otázky*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2010.
SOVOVÁ, O.; SOVA, M.; MITLÖHNER, M. *Právo a právní předpisy I*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2014.
SOVOVÁ, O.; SOVA, M.; MITLÖHNER, M. *Právo a právní předpisy II*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2014.
SOVOVÁ, O. *Zdravotnické právo a legislativa*. Hradec Králové : Gaudeamus, 2014.
TOMEŠ, I. *Sociální politika. Teorie a mezinárodní zkušenost*. Praha : Socioklub, 1996.
VEČEŘA, M. *Sociální stát. Východiska a přístupy*. Praha : SLON, 1993.

Ústava České republiky, zákon č. 1/1993 Sb.
Listina základních práv a svobod, ústavní zákon č. 2/1993 Sb.
Nařízení Rady EU 1408/71 a 574/72
Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti
Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů
Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
Zákon č. 293/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních
Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení
Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí
Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře
Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách
Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu
Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi
Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění
Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění
Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění
Zákon č. 372/ 2011 Sb., o zdravotních službách